

1. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ και ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ

Η άνοδος της ακροδεξιάς σήμερα: αναλογίες και διαφορές με το παρελθόν

Συμμετείχαν: **Κωστής Καρπόζηλος**, ιστορικός, διευθυντής των ΑΣΚΙ, **Angelique Kourounis**, ντοκουμαντερίστα, δημοσιογράφος στο ραδιόφωνο της France Culture και στο περιοδικό Charlie Hebdo, **Γιάννης Κωνσταντινίδης**, πολιτικός επιστήμονας, επ. καθηγητής στο Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, **Δημήτρης Ψαρράς**, δημοσιογράφος, συγγραφέας (Παρασκευή 4 Μαΐου 2018)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΑΡΡΑΣ

Η Ακροδεξιά έχει μπει στο μυαλό μας

Στα τελευταία του κείμενα ο Νίκος Πουλαντζάς είχε διαβλέψει ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 την τάση αυξανόμενου αυταρχισμού που χαρακτηρίζει το σύγχρονο καπιταλιστικό κράτος. Την τάση αυτή ενίσχυσε η ανάπτυξη των διακρατικών ομαδοποιήσεων, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, με τον τρόπο που συγκροτήθηκε, δηλαδή ως απλά οικονομική και στη συνέχεια νομισματική σύνθεση, αλλά κυρίως αυτό που ονομάστηκε «παγκοσμιοποίηση», όσο κι αν ο όρος σημαίνει τα πάντα και τίποτα. Και είδαμε στην κρίση του 2008 να αναδεικνύεται ο κυρίαρχος ρόλος σε παγκόσμια κλίμακα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των «αγορών», απέναντι στις πολιτικές κυβερνήσεις.

Αυτή η τάση αυταρχισμού αλληλοτροφοδοτείται με την άνοδο των ακροδεξιών κομμάτων. Από τη μια μεριά, δηλαδή, η περιστολή δικαιωμάτων νομιμοποιεί τη ρητορική του εθνικισμού, της ξеноφοβίας και του ρατσισμού, ενώ από την άλλη, ο φόβος των παραδοσιακών κομμάτων απέναντι στην άνοδο αυτών των κομμάτων, τα οδηγεί στη λάθος επιλογή, δηλαδή την προσπάθεια προσεταιρισμού μέρους της πολιτικής ατζέντας της Ακροδεξιάς, τροφοδοτώντας έτσι το ενδιαφέρον γι' αυτή την ατζέντα και απαλλάσσοντας τους φορείς αυτής της πολιτικής από τη ρετσινιά του «ακραίου».

Από αυτή την πλευρά, ενώ είναι ορατές κάποιες ομοιότητες με τις συνθήκες του Μεσοπολέμου, διαφέρει ο στόχος των ακροδεξιών ρευμάτων. Δεν έχουμε τώρα τον ορατό εσωτερικό εχθρό που αντιπροσώπευε τότε το επαναστατικό κίνημα, ούτε μπορεί να τον υποκαταστήσει ο εξωτερικός εχθρός, είτε αυτός ονομάζεται «ισλαμικός κίνδυνος» είτε απλώς «προσφυγικό ρεύμα».

Από την άλλη πλευρά, σήμερα είναι εδώ και πολύ καιρό τόσο κοντά στην πραγματοποίησή του το ενδεχόμενο να υπάρξει μια «μαύρη διεθνής», κάτι που σε προηγούμενες περιόδους επιχειρήθηκε από τον Ζαν Μαρί Λεπέν (1994-1995) και στη συνέχεια τον Βλάντιμιρ Ζιρινόφσκι (1996, Πατριωτική Διεθνής, *Patrintern*). Η εκλογή Τραμπ και οι αντιδράσεις που προκάλεσε διεθνώς επιτάχυνε τις διαδικασίες σύγκλισης κομμάτων και οργανώσεων της εθνικιστικής Ακροδεξιάς και κυρίως

νομιμοποίησε εκ των προτέρων κάθε σχετική προσπάθεια. Για πρώτη φορά είναι ορατή η δημιουργία ενός σύγχρονου Αξονα. Δεν εννοώ φυσικά ότι θα ασχοληθεί ο Τραμπ άμεσα με τον Μιχαολιάκο, αλλά ότι κάτω από το πέπλο της νίκης Τραμπ επισπεύδονται διαδικασίες που μέχρι σήμερα σκόνταφταν στη διεκδίκηση της πρωτοκαθεδρίας και στον ανταγωνισμό των ποικίλων εθνικισμών. Το πιθανότερο είναι να αναδειχθούν σ' αυτή τη διαδικασία τα πιο μεγάλα ακροδεξιά ευρωπαϊκά κόμματα, και να συντονίζονται μέσω της κοινής αναφοράς στον Τραμπ, αποφεύγοντας το σκόπελο μιας Διεθνούς που θα τους υπονόμει στο μυαλό των οπαδών τους, από τη στιγμή που θα θύμιζε την τρισκατάρατη Ευρωπαϊκή Ένωση με άλλο πρόσημο.

Η επιλογή του Φάρατζ ως πρώτου Ευρωπαίου ηγέτη που συναντήθηκε με τον Τραμπ είναι νομίζω αρκετά ενδεικτική σ' αυτή την κατεύθυνση. Γνωρίζουμε βέβαια ότι υπόγειες διασυνδέσεις μεταξύ των σχημάτων της ευρωπαϊκής Ακροδεξιάς ήδη υπάρχουν. Και μάλιστα ένας βασικός κόμβος αυτής της διασύνδεσης είναι η Ρωσία του Βλάντιμιρ Πούτιν. Τώρα νομιμοποιείται κι αυτή η επιλογή, μέσω της διακηρυγμένης πρόθεσης του Τραμπ να αναθεωρήσει τις σχέσεις των ΗΠΑ με τη Ρωσία.

Είναι γνωστό ότι η Χρυσή Αυγή έχει απροσδόκητα καλές σχέσεις με το περιβάλλον του προέδρου Πούτιν μέσω του εξέχοντος συμβούλου του Αλεξάντερ Ντούγκιν, ενώ και με τον Τραμπ επιχειρεί να αποκτήσει σχέσεις μέσω κάποιων ακροδεξιών οργανωμένων υποστηρικτών του. Ένας απ' αυτούς, ο Μάθιου Χάιμπαχ (Matthew Heimbach) του «Traditionalist Youth Network», ο οποίος ήδη στις ΗΠΑ θεωρείται ότι μπορεί να είναι ο διάδοχος του Ντέιβιντ Ντιουκ, του περιβόητου ηγέτη της Κου Κλουξ Κλαν επισκέφτηκε στις αρχές του 2016 τον Μιχαολιάκο και πρωτοστάτησε στα αιματηρά γεγονότα στο Σάρλοτσβιλ πέρσι το καλοκαίρι, δηλώνοντας δημόσια ότι αντιγράφει το πρότυπο της ελληνικής ναζιστικής οργάνωσης.

Πώς εκφράζεται στην Ελλάδα αυτή η αυξανόμενη τάση αυταρχισμού για την οποία μιλούσε ο Πουλαντζάς. Την είδαμε να εκδηλώνεται το 2011 με την βίαιη καταστολή του πρωτοφανούς κινήματος των πλατειών, κυρίως των συγκεντρώσεων στο Σύνταγμα. Την επομένη του μεγάλου συλλαλητηρίου και των επεισοδίων στο Σύνταγμα, μια από τις μεγάλες εφημερίδες (το *Βήμα*) πρόβαλε από τη δικτυακή του έκδοση ένα άρθρο το οποίο ούτε λίγο ούτε πολύ πρότεινε στην κυβέρνηση την άμεση εφαρμογή του άρθρου 48 του Συντάγματος, το οποίο προβλέπει την κήρυξη κατάστασης πολιορκίας και την αναστολή ορισμένων άρθρων του Συντάγματος. Θα πει κανείς: άλλη μια δημοσιογραφική ανοησία. Ας μου επιτραπεί να διαφωνήσω και να θυμίσω τον ειδικό ρόλο που παίζουν οι υποδείξεις αυτής της εφημερίδας σε κρίσιμες στιγμές της χώρας.

Το άρθρο 48 έχει ψηφιστεί –όπως λέει το Σύνταγμα- για την αντιμετώπιση «πολέμου, επιστράτευσης εξαιτίας εξωτερικών κινδύνων ή άμεσης απειλής της εθνικής ασφάλειας καθώς και αν εκδηλωθεί ένοπλο κίνημα για την ανατροπή του

δημοκρατικού πολιτεύματος». Το άρθρο 48 προβλέπει τη συγκρότηση εξαιρετικών δικαστηρίων και την αναστολή μια σειράς συνταγματικών διατάξεων. Ποιες είναι αυτές;

Η ελευθερία κίνησης των Ελλήνων πολιτών στη χώρα (5, 4).

Η απαγόρευση σύλληψης και φυλάκισης χωρίς δικαστικό ένταλμα (6).

Η απαγόρευση έκτακτων δικαστηρίων (8).

Η προστασία ως ασύλου της κατοικίας και το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής (9).

Το δικαίωμα των πολιτών να συνέρχονται σε δημόσιες συναθροίσεις (11).

Το δικαίωμα ίδρυσης σωματείων και ενώσεων και η απαγόρευση διοικητικής διάλυσής τους (12).

Το δικαίωμα στην ελευθερία του Τύπου και η απαγόρευση της λογοκρισίας (14).

Η διασφάλιση του απόρρητου των επιστολών (19).

Η θέσπιση συλλογικών συμβάσεων εργασίας για τους δημόσιους υπαλλήλους (22).

Η προστασία της συνδικαλιστικής δράσης και η θέσπιση του δικαιώματος στην απεργία (23).

Επιμένω σ' αυτό το ζήτημα επειδή θεωρώ ότι οι ιδέες της σύγχρονης Ακροδεξιάς δεν βρίσκονται έξω από το πλαίσιο της σύγχρονης μορφής της δημοκρατίας, όσο κι αν την αμφισβητούν και όσο κι αν την υπονομεύουν. Το ίδιο συγκρότημα Τύπου μέσω του ίδιου στελέχους του δεν δίστασε λίγα χρόνια αργότερα να αποκαταστήσει τον Γκλίξμπουργκ, αναθερώντας μέχρι κεραίας τις βασικές σταθερές στις οποίες θεμελιώθηκε η μεταπολιτευτική δημοκρατία. Και πέρσι, στα 50 χρόνια από το πραξικόπημα του 1967 ζήσαμε μια οργανωμένη απόπειρα συνολικής αναθεώρησης της ιστορίας, ωραιοποίησης της δικτατορίας και σχετικοποίησης των εγκλημάτων της. Αυτή τη φορά ήταν η ομάδα των ιστορικών γύρω από τον καθηγητή Στάθη Καλύβα που είχε πάρει τη σκυτάλη και μια άλλη μεγάλη εφημερίδα, η *Καθημερινή*, είχε αναλάβει τη δημοσιοποίηση της νέας θεωρίας.

Παράλληλα με την ιδεολογική αποκατάσταση της ιστορίας και των ιδεών της Ακροδεξιάς ζήσαμε και την πολιτική νομιμοποίηση των φορέων της. Προηγήθηκε η νομιμοποίηση του ΛΑΟΣ με την ανάδειξή του σε κυβερνητικό εταίρο από το ΠΑΣΟΚ και τη Νέα Δημοκρατία, στο σχήμα υπό τον τραπεζίτη Λουκά Παπαδήμο, τον Νοέμβριο του 2011. Και ακολούθησε η νομιμοποίηση των ΑΝ.ΕΛΛ. από τον ΣΥΡΙΖΑ.

Αλλά η Ακροδεξιά δεν κατόρθωσε μόνο να μπει στην κυβέρνηση. Το χειρότερο είναι ότι έχει μπει στο μυαλό μας. Και θεωρούμε πλέον φυσιολογικό ότι είναι αντιπρόεδρος μιας κυβέρνησης της Αριστεράς ο Πάνος Καμμένος και αντιπρόεδρος της φιλελεύθερης αξιωματικής αντιπολίτευσης ο Άδωνις Γεωργιάδης.

Αλλά αν ήθελε κανείς να εντοπίσει τον βαθύτερο λόγο που η ανάδειξη ακροδεξιών κομμάτων και ακροδεξιών στελεχών στις κυβερνήσεις δεν προκάλεσε σοκ παρά μόνο εκτός Ελλάδος, θα πρέπει να αναφερθεί στην ιδιαιτερότητα των κομμάτων αυτών. Το ΛΑΟΣ, οι ΑΝ.ΕΛΛ., αλλά ακόμα και η Χρυσή Αυγή δεν είναι

κόμματα του πολιτικού περιθωρίου, κόμματα-παρίες, όπως συνέβαινε παλιότερα με τα μορφώματα της ευρωπαϊκής Ακροδεξιάς. Τα κόμματα αυτά εκφράζουν κατά περιόδους ένα σοβαρό τμήμα του ελληνικού βαθέος κράτους, διαθέτουν στηρίγματα στους πιο κρίσιμους κρατικούς μηχανισμούς, ενώ έχουν ήδη επιβάλει την πολιτική τους ατζέντα, τουλάχιστον στους κρίσιμους τομείς της αντιμετώπισης των μεταναστών και των ζητημάτων «νόμου και τάξης». Αυτό το ελληνικό βαθύ κράτος διατηρείται επί δεκαετίες ζωντανό, θα τολμήσω να πω από την εποχή του Μεταξά τη δεκαετία του 1930. Όχι βέβαια χωρίς τομές και σκαμπανεβάσματα, αλλά με ορισμένες σταθερές που δεν τις ανέτρεψε ούτε η μεταπολίτευση ούτε η έλευση του ΠΑΣΟΚ το 1981. Δεν μπορώ να επεκταθώ, αλλά ας σκεφτεί κανείς πώς διοργανώθηκαν τα πρόσφατα συλλαλητήρια για το Μακεδονικό.

*Ο Δημήτρης Ψαρράς είναι δημοσιογράφος και συγγραφέας

ΚΩΣΤΗΣ ΚΑΡΠΟΖΗΛΟΣ

**Απαραίτητη η σύνδεση του αιτήματος για δημοκρατία
με το αίτημα για κοινωνική ισότητα**

Η ανάδυση της αντιδραστικής διεθνούς στην Ευρώπη και η εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ στις ΗΠΑ έχουν ενισχύσει τον προβληματισμό για τις αναλογίες μεταξύ του σύγχρονου αυταρχισμού και του μεσοπολεμικού φασισμού. Κατά τη γνώμη μου η συζήτηση αυτή είναι περιοριστική. Αν και η επισήμανση της γενεαλογίας του αυταρχισμού είναι πολλαπλά χρήσιμη, αυτό που βιώνουμε σήμερα δεν είναι η αναβίωση του φασισμού. Είναι η ανάδυση μίας αντιδραστικής νοσταλγίας για τον μεταπολεμικό (και όχι μεσοπολεμικό) κόσμο που επικοινωνεί με την ολίσηση της παραδοσιακής δεξιάς προς συντηρητικές και ξενοφοβικές αντιλήψεις. Στο πλαίσιο αυτό, οι ιστορικές αναλογίες μας εγκλωβίζουν. Αυτό που χρειαζόμαστε είναι η κατανόηση της νέας πραγματικότητας και η σύνδεση του αιτήματος για δημοκρατία με το αίτημα για κοινωνική ισότητα.

*Ο Κωστής Καρπόζηλος είναι ιστορικός, Διευθυντής των Αρχείων Σύγχρονης Κοινωνικής Ιστορίας (ΑΣΚΙ)

ANGELIQUE KOUROUNIS

Aube Dorée c'est un parti nazi

Aube Dorée n'est pas un parti populiste ou un parti d'extrême droite ce n'est ni même un parti néo nazi , c'est un parti nazi . Il n'a rien inventé.

Sa doctrine est vieille comme le National -Socialisme. Leurs haines sont communes, la violence est leur arme politique commune, la peur leur fond de commerce commun, tapinosi l'humiliation, le désespoir, les crises économiques politiques et sociales, leur tremplin. Les politiques libérales, leur levier (moxlos) .

Pour combattre un mal il faut l'identifier, le nommer, et le connaître.

Aube Dorée est encore moins, comme on l'a si simbatikai complaisamment dit et écrit à longueur de d'éditoriaux dangereux et revanchards, une réponse à la violence de l'extrême gauche.

Violence d'ailleurs que le Commissaire européen aux droits de l'homme, le très conservateur Niels Muszick, a refusé de mettre sur un même plan en janvier 2013 lors de sa visite à Athènes. L'une est une arme politique, l'autre une légitime défense (aftoamyna)

Connaître et comprendre Aube dorée a été mon obsession dès mon arrivée en Grèce dans les années 80.

Pas facile quand on est un pur produit de l'école laïque publique républicaine Française .

Les questions se bousculent :

Comment dans un pays qui a connu pas moins distoma 64 Oradours sur Glane,

un pays ou la famine crée par nazisti kataktikti l'occupation nazie et mussolinienne a laissé 350 000 morts, comment un tel parti pouvait être au Parlement ?

Comment dans un pays qui se targue d'être le berceau de la Démocratie, les journaux pouvaient avoir un discours raciste assumé ?

Comment au nom de la liberté de la presse des journaux proches d'Aube Dorée pouvaient être accrochés avec des pinces à linge sur le devant des kiosques afin que tout le monde puisse lire les gros titres haineux ?

A l'époque j'arrivais au pays avec dans la tête cette Grèce idéalisée qu'ont les Grecs de la Diaspora .

Une Grèce qui n'existe pas mais qui souvent, je l'ai à plusieurs reprises vérifié dans les réunions des cellules de quartier d'Aube Dorée, coïncide avec les mythes mensongers, dit fondateurs de la Nation.

Ces Grecs, les petits gens, dirait Simenon, déboussolés par cette crise qui n'en fini plus, qui ont perdu absolument tout repère, tout avenir, et tout espoir cherchent dans Aube Dorée cette Grèce perdue.

Ils sont convaincus qu'on la leur a volée

C'est ce que dit Hary mon personnage principal dans le film lorsqu'il dit , « J'ai toujours vécu avec une certaine idée de la Grèce je ne l'ai trouvée que dans Aube Dorée »

Une Grèce qui gagne, une Grèce que l'on admire, («θαυμάζουμε», «σεβόμαστε») que l'on respecte, une Grèce qui comme le clame l'hymne d'Aube Dorée, «σκορπίζει του ελληνισμού το φως » ('répand sur la terre les lumières de l'Hellénisme') .

Aube Dorée n'a jamais dévié sa trajectoire nazie.

Son hymne est le même depuis les années 80 date à laquelle elle est passée du statut de groupuscule confidentiel à celui de parti politique fréquentable.

Déjà il suffisait de l'écouter pour comprendre ce qui risquait d'arriver si on n'y prenait garde.

Pourquoi a t'on laissé faire ?

Tout était pourtant annoncé clairement

C'est pourquoi j'ai tenu dans le film à laisser in extenso la totalité de l'hymne avec les paroles sous titrées écoutez :

« C'est en nous qu'est née la rage , «οργή» c'est nous qui avons allumé la flamme . Nous voulons une Grèce nouvelle «που θα φωτίσει όλη τη γη με του ελληνισμού το φως» qui illuminera la terre entière.

le tout clôturé par un terrible : vive Aube Dorée vive la victoire vive le chef !

Sieg Heil ! Heil Hitler ! Pour la version nazie.

Ah, ce chef, même là il y a un parallèle qui pourrait faire rire si nous n'avions à faire à des assassins,

Comme son idole Nikos Mihaloliakos aime se faire appeler Führer, comme son idole, il vante les grands beaux corps «μυώδη» musclés, sculptés virils à souhait.

Le type d'homme qui constitue sa garde prétorienne rapprochée sans laquelle il ne se déplace jamais, mais lui même comme son idole est petit, brun, bedonnant avec une voix fluette de castrat, loin de son idéal esthétique .

Et c'est à cet homme qu'un demi million de Grecs soit entre 6 et 8 % du corps électoral confie sa rage sa colère et ses espoirs depuis plus de 5 ans .

D'une seule voix , aveuglement sans jamais la moindre remise en cause, ils suivent cet homme, ils l'applaudissent en se donnant des coups de coudes lorsqu'il lance à la foule , « Ces mains font peut-être ce salut là , (salut nazi) , mais ces mains sont propres " nous n'avons pas volé vos économies » .

Ils'en remettent au Chef, lui saura mieux que les autres, lui ne nous trahira pas ». Ils ne parlent jamais de ce chef en le nommant autrement que Chef. Dans un pays qui part à la dérive depuis des années, l'ordre et la discipline attirent. Et ça marche car ce qui mobilise les électeurs d'Aube Dorée c'est le profond dégoût du monde politique grec.

Lorsqu'ils se rendent aux réunions de quartier, ils ont la tête basse et subissent leur vie, quant ils en sortent ils l'ont dans leurs mains, ils sont gonflée d'espoirs et de fierté . C'est leur séance de psychothérapie de groupe : On en veut à leur pays, on veut asservir la Grèce, qui a toujours été victime de l'histoire, « Qui ça on ? » « Mais vous savez bien les grands de ce monde la finance internationale, les juifs, les rouges, les francs maçons , tous ces média dominés par les pd ! » , des insultes que l'on entend depuis des années en Grèce mais qui prennent un tout autre sens lorsqu'il y a 18 députés nazis au Parlement .

Pour autant , est ce que la crise est la seule explication à la montée et l'enracinement d'Aube Dorée dans le paysage politique grec ?

Non loin s'en faut.

Aube Dorée est le produit d'un système éducatif nombriliste d'où l'esprit critique est totalement absent couplé à un déni total de responsabilité à tout niveau, aidé d'

une complicité criminelle de la majeure partie des médias, d'une complaisance du monde politique grec et européen, le tout sur fond de crise économique, politique et sociale qui elle, a servi de révélateur dans l'indifférence quasi générale .

Je dis grec et européen, car en 2012, lorsque pour la première fois 21 députés Aube Doriens sont entrés au Parlement grec, la seule chose qui a préoccupé les gouvernements européens était le score du parti de la gauche radicale le fameux Syriza qui à l'époque faisait encore trembler l'Europe .

Tous les dirigeants politiques européens ont défilé en Grèce pour demander aux Grecs « de voter européen » s'ils voulaient « continuer à bénéficier de « l'aide de l'Union. » Autrement dit de voter conservateur ou socialiste mais surtout pas la gauche anti austérité qui leur faisait peur.

Pas un seul, pas un seul, n'a dit , « On a compris votre colère, votre message » pas un seul n'a dit « votez ce que vous voulez mais ne votez pas Aube Dorée . Ne votez pas pour un parti nazi ».

Comme en 33, entre le rouge et le noir on a misé sur le noir. Le parallèle continue.

*Η Angelique Kourounis, είναι ντοκουμαντερίστα, δημοσιογράφος στο ραδιόφωνο της France Culture και στο περιοδικό Charlie Hebdo

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Πώς ήρθε και πόσο θα μείνει η Χρυσή Αυγή στην ελληνική πολιτική;

Η αιφνίδια είσοδος της Χρυσής Αυγής στο ελληνικό κοινοβούλιο μετά τις κατακλυσμιαίες εκλογές του Μαΐου 2012, οι οποίες και σφράγισαν το τέλος του παλαιού δικομματισμού, εδραίωσε την πεποίθηση ότι η ψήφος για την εξτρεμιστική δεξιά ήταν το αποτέλεσμα της οργής των ψηφοφόρων με τα κόμματα εξουσίας. Η χρονική σύμπτωση της εμφάνισης της Χρυσής Αυγής με την εκλογική κατάρρευση της Νέας Δημοκρατίας και του ΠΑΣΟΚ οδήγησε στην εύκολη σκέψη ότι το φαινόμενο της Χρυσής Αυγής ήταν προϊόν της αποδοχής των Μνημονίων από τα έως τότε κόμματα εξουσίας και, δευτερευόντως, της αδυναμίας τους να αντιμετωπίσουν την εισροή μεταναστών στον αστικό ιστό των μεγάλων πόλεων. Με άλλα λόγια, η Χρυσή Αυγή κάλυψε μια αυξημένη –πλην όμως συγκυριακή– ζήτηση των εκλογέων για έναν τιμωρητικό λόγο.

Τέτοιες ερμηνείες υποεκτιμούν τη σημασία της προσφοράς στην πολιτική αγορά, δηλαδή τις κινήσεις και τον λόγο που ανέπτυξε και αναπτύσσει η ίδια η Χρυσή Αυγή προκειμένου να δημιουργήσει ή να επεκτείνει τη ζήτηση για αντί-κομματικές και αντί-μεταναστευτικές θέσεις. Με αυτόν τον τρόπο, οι ερμηνείες που εστιάζουν στη ζήτηση δυσκολεύονται να εξηγήσουν αφενός την εξακίνωση της Χρυσής Αυγής σε περιοχές μη χαμηλού εισοδήματος ή σε περιοχές με μικρό αριθμό μεταναστών, αφετέρου τη διατήρηση των ποσοστών του κόμματος στα ίδια υψηλά επίπεδα έξι χρόνια μετά την πρώτη καταγραφή του κόμματος σε επίπεδα υψηλότερα του ορίου εισόδου στο κοινοβούλιο. Το πρώτο κενό στην ερμηνεία έρχεται να καλύψει η τεκμηρίωση της συσχέτισης μεταξύ οργανωτικής ορατότητας της Χρυσής Αυγής και εκλογικής απήχησης ανά περιοχή, από την οποία τεκμηρίωση συνάγεται η σημασία της παρουσίας και της δράσης των στελεχών της Χρυσής Αυγής σε τοπικό επίπεδο, ιδιαίτερα κατά την πρώτη φάση εδραίωσης του κόμματος, δηλαδή μεταξύ 2010 και 2012. Το δεύτερο κενό στην ερμηνεία έρχεται να καλύψει ο εντοπισμός υψηλότερων ποσοστών αποδοχής του πολιτικού και κοινωνικού αυταρχισμού στους ψηφοφόρους της Χρυσής Αυγής, κάτι που μαρτυρά την ύπαρξη μιας βαθύτερης και για αυτό σταθερότερης αξιακής συμφωνίας των υποστηρικτών της Χρυσής Αυγής με τις θέσεις του κόμματος.

Συνδυαστικά, οι δύο προσθήκες στην κλασική ερμηνεία της ψήφου για τη Χρυσή Αυγή αποκαλύπτουν ότι (α) η Χρυσή Αυγή δεν ήρθε τυχαία και χωρίς τον δικό της σχεδιασμό την ελληνική πολιτική, (β) η Χρυσή Αυγή δε θα εξαφανιστεί σύντομα από την ελληνική πολιτική, ακόμα και αν εξαλειφθούν οι συνθήκες οικονομικής δυσκολίας και υπεράριθμων για τα δεδομένα της χώρας μεταναστών.

*Ο Γιάννης Κωνσταντινίδης είναι Επίκουρος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και Επιστημονικός Διευθυντής της Prorata